

SZINDBÁD ORSZÁGA

Eolvastam Krúdy Szindbadját, a teljes gyűjteményt, melyet most Kozsca Sándor állított össze, s Szántó Tibor bújta a legszebb ruhába, amilyenben könyv csak élénk léphet.

Itt sorakoznak szorosan a varázs-köpenyben rejlő haláltalan gavallér történetei a nőkről, akiket mesteri gyakorlottsággal hódított meg, s hagyott faképnél. Száz női arckép, száz női test forró albuma, tearózsák és útszéli bogáncsok váltakoznak hosszú sorban, barnák és világító szőtéik, soványak s megejtő kövérek, éüst-hangú kacagással. Egyik-másik bánatában, hogy elhagyták, véget vet életének, a legtöbb azonban tovább lép, tanulva a csalfaságból, ők is csak megállónak tekintik Szindbádot, s tovatűnnek pályájukon. Szindbád ugyan az Ezeregyéjszaka meséiből kelt életre, de Krúdy formálásában lányokat, asszonyokat Magyarországon hódít, főként Budapesten, tüneményesen vidéken is. Nagyságos úrnak hívják a kalandok segédjei, akik készséges hívei az írónak, azonosak félmúltunk alakjaival, s e tekintetben roppant valószínűek is, miként Krúdy is, huncut és fölünyes mosollyal, azonosodik Szindbáddal, a magyar Don Juan alakjával.

Félre ne értessem, Erkölcsei szempontból nincs mit dicsérni a hódítás örömeit hajszólo, kérlelhetetlen szoknyapécér törtéleiben. Szindbád esetei azonban, úgy tetszik, nem kö-zönségesek, mint Casanova esemé-nyei, hanem szövödményesek.

Van itt valami többlet, amiért a ponyvatörténetek tovább élnek, hí-vogató fasorra változnak, távlatot kapnak.

Eppen azon az oldalon, ahol joga-san felhaborodunk egy hiszékeny lány elestén, találunk egy bekeze-dést, mely a történetet hirtelen ösz-szeszesugorítja, s földrajzi hangzatot teremt, vagyis tájmuzsikát. Szindbád már nem női fejeknek hazudik, nem költi át magát mesehős kelle-tésébe, egy vidéket örökít meg. Például így: „A kárpáti hőesésnek hang-ja van. Olyanféle hangja van, mint a magánosan álló tornyok körül su-sogo éjszakai szélnek. A mély feny-veserdők, néma hegyek és belátha-tatlan völgyek között mintha csön-desen aludna egy oriasasszony, és halkán, mélyen lélegzene álmában; így hangzik a hőesés, amely tenyé-rnyi darabokban szakad a földre. Amikor az ajtó fel-felnyílt az or-szágúti csárdában, a hőesés hangja kívülről erősebben hangzott, mintha sietve vonult volna végig az ország-úton egy kísértetcsapat, és a köpe-nyegegk suhognak a lovagok vállain.”

Ez a muzsikáló próza nem Mozart-zenéhez hasonlít, hanem Bartók Fából faragott királyfiának és a Cso-

dálatos mandarinnak idegésztő muzsikájához, a szerelmi lüz zené-jéhez, amelyben több van a láznl, súritése lobog benne, vagyis maga az élet jelképszerűsége.

Akik virágokként élnek, s csók-sóvár mandarinként feltámadnak a halálból, olyanok, mint a magyar bolygó Szindbád, aki színre-szemre szerelmi emlékeit mondja, s hazáját érezeti, igazsággal és szépséggel.

Krúdy és Bartók kortársak voltak, azonos időben és azonos környezetben örökítették meg az ember pár-kereső szenvedélyét, zenében fogal-maztak, melyben minden szabadon kifejezhető. A fa megrázkódik, s ki-bújik belőle a királyfi, a manda-rint hiába ölik meg, újra meg újra feltámad a vágytól. Szindbád túléli az emberek életkorát, testi vándor-lása folyvást tart, mert élteti a sze-

relmi játék. Örökké hívják a nők, akik szeretik a szép szavakat, vagy a zenét, vagy a virágot, vagy az ön-feláldozást, vagyis szeretnek szere-tők lenni.

Lehet, hogy Krúdy nevetett ma-gában, mikor a száz nőt megírta a Szindbád-történetekben, hogy mögé-jük áhítattal fölrajzolja az országot, mint az egyetlen szívhez szóló ké-pet. A nők rajza csak ürügynek tű-nik fel; Szindbádnak az volt a ren-des szokása, hogy gyermek módjára becsapta az embereket. Nőkről írt, s hazáját érzékeltette, az emberség honát, amelyről éppen Szindbád tudta, mennyire az Szerelmi ka-landról írt, hogy emlékeztessen egy ország szépségére, hangulatára élet-körülményeire, időjárására, ételeire és boraira, mindarra, ami az embert idefűzi, rendületlenül.